



# DEN NORSKE KIRKE

Kirkelig fellesråd i Trondheim

Barne- og familiedepartementet  
Postboks 8036 Dep  
0030 OSLO

Dato: 08.04.2024

Vår ref: 24/01038-2

Deres ref: 24/801

## Høring - Utkast til forskrift om tilskudd til kulturhistorisk verdifulle kirkebygg

Kirkelig fellesråd i Trondheim (KfiT) viser til høringsbrev av 21.februar 2024 vedr. utkast til forskrift om tilskudd til kulturhistorisk verdifulle kirkebygg. Forskriften er basert på den vedtatte bevaringsstrategien som ble fremlagt av regjeringen samme dag.

KfiT er glad for at arbeidet med bevaringsstrategi og bevaringsprogram for kulturhistorisk verdifulle kirkebygg er igangsatt. Vi vil i vårt hørings svar nedenfor gi en del generelle innspill til hvordan vi opplever forskriftens regler vil fungere i vår praksis, men også konkrete kommentarer til enkelte paragrafer.

Kirkelig fellesråd i Trondheim forvalter ansvar for 21 kirker og 5 kapeller. I tillegg har KfiT medansvar i drift og forvaltning av Nidaros domkirke, herunder finansiering av oppvarming og forvaltning og vedlikehold av orgler og interiør.

Blant de 21 kirkene er det 3 fredede middelalderkirker i stein (bevaringsprogram a) Middelalderkirker), 10 listeførte kirker hvorav 3 er inkludert i bevaringsprogram b) kirkebygg fra 1537 – 1850, resten av de listeførte er i bevaringsprogram c) kirkebygg etter 1850.

Fellesrådet gjennomfører regelmessig tilstandsanalyser for alle kirkebygg og kapeller. Med basis i disse og annen kunnskap om byggenes tilstand legges investeringsplaner for flere år frem i tid. Investeringsplanene danner grunnlag for årlige budsjettsøknader til kommunen, herunder også investeringsplaner for 4 ytterligere år. Dette er en samkjørt praksis med kommunen som også i stor grad har tilsvarende 4-års planer for investeringsbevilgning til KfiT. 4-årsplanene fornyes årlig. Disse planene omfatter også bygg som nå inkluderes i bevaringsprogrammet.

KfiT ser nå frem til at bevaringsprogrammet bidrar til en styrking av de samlede bevilgninger til oppgradering og vedlikehold av kirkebyggene i Trondheim.

### Generelt vil vi innledende bemerke

Postadresse:  
Postboks 2300 Torgarden  
7004 Trondheim

E-post: [post.trondheim@kirken.no](mailto:post.trondheim@kirken.no)  
Web: <https://kirken.no/trondheim>  
Org.nr.:

Telefon: +47 99436000  
Telefaks:

Saksbehandler  
Kjell Inge Nordgård

Det er allerede etablerte, gode rutiner for offentlige anskaffelsesprosesser og godkjenningsprosedyrer overfor biskop - og for aktuelle bygg i denne sammenheng, vernemyndigheten ved Riksantikvaren.

Arbeidet med avdekking av rehabiliteringsbehov, skaffe finansiering, plan for rehabilitering og godkjenning av planene er allerede ressurskrevende prosesser som går over år før tiltak realiseres.

Vi har en ikke ubetydelig uro for at tilskuddsordningen slik den er beskrevet i utkastet til forskrift ikke vil lykkes med intensjonen da den etter vår oppfatning

- er svært omstendelig og administrativt krevende selv for oss som er et stort fellesråd med en godt kompetent stab. Det legges opp til mye dokumentasjon og saksbehandling og rapportering som kommer i tillegg til eksisterende prosesser, og disse skal være samstemt med investeringsplaner/bevilgninger fra kommunen. Vi opplever dette lite produktivt og lite fremmede for hensikten med bevaringsprogrammet. Vi er av den grunn redd for at ordningens gode intensjoner står i fare for ikke å bli realisert på en formålstjenlig og effektiv måte.
- har for stort fokus på rigg rundt tilskuddsforvalter sine behov i sin saksbehandling og for lite fokus på byggeier/fellesråd sine forutsetninger for å benytte seg av programmet.
- anerkjenner i for liten grad den betydelige forvaltningskompetanse som allerede finnes i mange av fellesrådene, og bidrar ikke godt nok til å styrke og utvikle denne videre. Vi ser heller ingen – eller uklare - insitamenter for samarbeid mellom fellesråd.
- har for kortsiktige finansielle horisonter for tilskuddsbevilgningene til det enkelte prosjekt/kirke/fellesråd. Disse er ikke i samsvar med investeringsprogrammet i Trondheim kommunen – og sannsynligvis ei heller i andre kommuner
- legger opp til for lave bevilgninger fra fondet for de mindre kostbare prosjektene (som definitivt er de fleste) til at tilskuddsordningen med dets byråkrati inspirerer til de prioriteringer som er ønskelig
- Forslagets innretning gir få insitamenter til forebyggende tiltak og tiltak som reduserer senere driftskostnader. Det er innrettet slik at jo mer tiltaket koster, jo mer får man dekket.

Vi foreslår derfor på generelt grunnlag at

- det legges opp til en enklere og mer effektiv forvaltning av tilskuddene som sikrer at fellesrådene selv kan ta initiativ til å søke om prosjektmidler ut ifra sine behov og de prosesser som ellers eksisterer innen byggforvaltningen i fellesrådene.
- det kan søkes om mindre og mer håndterbare prosjekter (og dermed at det over tid kan mottas støtte til samme kirke flere ganger) heller enn at alt skal inn i ett stort prosjekt med flere underentrepriser og ulike fag. Vi mener det vil gi bedre mulighet for lokal kompetanseutvikling både hos byggherre og næringsliv heller enn hos store nasjonale konsulent- og entreprenørfirma. Dette kan også fremme det lokale engasjementet som bevaringsprogrammet setter fokus på i programområde 3 og 4.
- særfag som orgelbygging, konservering av altertavler og kunst, graving av drenering og restaurering av tak er eksempler på fagområder som ikke bør slås sammen for å oppnå høyere tilskudds prosent.
- godkjenning av prosjekter som inkluderes i støtteordningen må gjøres kjent med lang tidshorizont overfor byggherre.
- ordningen bør premiere forebyggende, kostnadseffektive og kostnadsreducerende tiltak.
- prosjekter under ca. 30.mill bør finansieres med langt høyere andel fra fondet. Her vil også de fleste tiltak ligge.

- det må tydeliggjøres støtte til utvikling av, og samarbeid om, kompetanse hos byggherrene. I praksis bør noen fellesråd i en region kunne forvalte byggherrekompetanse på vegne av flere andre fellesråd selv om aktivitetsansvaret er lokalt.

### Innspill til konkrete paragrafer i utkastet til forskrift

Nedenfor kommenterer vi enkelte paragrafer i utkast til forskrift. Disse er nødvendigvis basert på forskriften slik den er foreslått i høringen.

- § 1-2 Kriterier for måloppnåelse:  
Alle kriteriene knyttes mot innsatsområde 1, altså gjennomføring av fysiske prosjekter. For å kunne nå disse målene, er det derfor viktig at forskriften er med på å motivere til oppstart og gjennomføring av prosjekter i innsatsområde 1.

Terskelen for å komme i gang med prosjektene i intervallet 0 – 30 mill. må senkes, da det er i dette intervallet at det vil være mulig å oppnå et visst prosjektvolum. Kostnadsdekningen bør være minst 70-80%.

Det er også uklart hvordan forskriften egner seg for å gjennomføre prosjekter i forskjellige kontraktsformer. Det synes vanskelig å kunne gjennomføre samspillskontrakter, totalentrepriser o.l. En for stor del av prosjektplanleggingen må være ferdig allerede i forprosjektet.

- § 2-1, avsnitt 4:  
Utydelig opplisting av innsatsområder (1-4). Blir borte i teksten. Burde vært opplistet på omtrent samme måte som under § 1-2.

Innsatsområdene beskrives for øvrig tydelig i §2-2 til 2-5.

- § 2-2, avsnitt 6:  
Det kan gis tilskudd, spesielt mot utbedring av el-anlegg som tiltak mot brann. Kan det være fornuftig å innbefatte rør-arbeider som sikring mot vannlekkasjer? Det bør legges an slik at dette kan være egne prosjekter der dette er rasjonelt.

- § 2-3:  
Her kan utformingen åpne for at ordningen risikerer å finansiere studium på universitet/høgskoler som skulle og burde vært finansiert over høyere utdannings budsjett. Eks. bachelor i tradisjonshåndverk som HiST hadde. Det blir da en varig binding, som er uheldig. Det blir også en uheldig, skjult subsidiering av universitets/høgskolesektor. Man kunne avgrenset dette til evt. oppstart av studium ved universitet/høgskoler.

- § 3-1, a:  
Kirkeeier må forutsettes også å gjelde den som forvalter kirken på vegne av soknet. Altså Fellesråd. Selv om dette nedfelt i annet lovverk, burde det vært tydeliggjort i denne forskriften.

- § 3-1, b:  
Kirkens fagmiljø er utestengt fra å søke, altså miljøet som representerer eierne. Bør KA lage et etterutdanningskurs for alle eiendomsavdelinger ved fellesråd?

At eiere kan søke om tilskudd kan også fremme kursholding på byggeplasser. Når sjeldne byggemetoder blir benyttet, ofte av praktisk art, kan kursing på byggeplass

videreføre kompetanser. På sikt også i samarbeid med studie- og utdanningsinstitusjoner.

Punktet burde i tillegg også åpne opp slik at det kan søkes om midler til kurs/etterutdanning for eiere av kirkebygg, slik at ytterligere bevaringskompetanse raskt kan komme inn på eiersiden. Betalingsevne vil eksempelvis være med på å gi universitet/høgskoler grunnlag for å kjøre etterutdanningskurs.

- §3.2:

Forslag om tilføyelse: Søknader kan også fremsettes på eget initiativ fra hjemmelshaver, basert på allerede eksisterende utredninger og bygningsfaglige vurderinger.

Begrunnelse: Det er viktig med et overordnet nasjonalt blikk på dette. Det i seg selv bør allikevel ikke være til hinder for at man også kan fremme søknader på eget initiativ. Å knytte alt til et nasjonalt sekretariat/styre vil medføre risiko for økt byråkratisering og flaskehals-problematikk. Det er viktig å anerkjenne at det allerede finnes mye kompetanse og utredningsarbeid som man effektivt kan nyttiggjøre seg i dette arbeidet. Det bør rettes et kritisk fokus på sentrale organers egeninteresse av at sentrale funksjoner skal styrkes.

- §3-5, avsnitt 2:

Å kreve hvordan søker skal ivareta innsatsområde 2,3 og 4 gir ofte uforholdsmessig store kostnader i forprosjekt, og bør ikke settes som absolutt krav. Tiltak som omhandler innsatsområde 1, klimaskall og konstruksjoner blir antagelig de vanligste prosjektene. Slike prosjekter har mindre grad av behov for å vurdere innsatsområde 2,3 og 4.

Det bør være tilstrekkelig med dokumentasjon / intensjonserklæring fra fellesrådet / kirkeeier om at tilstrekkelige midler til egeninnsats stilles.

- §4-1:

Prioritering av kun middelalderkirker fram til 2030 kan være problematisk i forhold til tilgangen på relevant rådgiver- og håndverkerkompetanse. De første årene i tilskuddsordningen vil også være en læreprosess til de ulike aktørene, og det kan derfor stilles spørsmål til om det er fornuftig at det er middelalderkirkene som alene prioriteres først, framfor behovsprøving på alle kirkebygg i målgruppen. Dette vil også kunne minske presset på de mest spesialiserte kompetanseområdene.

- § 4-2:

«... skal størstedelen av tilskuddene gå til istandsettings-, sikrings- og konserveringstiltak innenfor innsatsområde 1.» «Størstedel» er en svak/utydelig beskrivelse, som gir store rom for skjønn. I praksis vil størstedel kunne være 50,1 %. Dette er for lite dersom man ønsker fokus på bevaring jfr. vedlikeholdskostnader og etterslep ved kirkebygg, og kan også stride mot hva regjeringen har proklamert rundt satsingen.

Det er ikke sagt noe om hvordan administrasjon skal finansieres. Vi forstår det slik at denne skal finansieres av fondet, og at man tenker å ta finansiering av samlet fond, før resten utbetales. Det gir heller ingen begrensninger i hvor stor administrasjonen skal være. Prinsipielt bør finansiering av adm. ligge utenfor fondet, og ikke spise av avsatte midler til det operative formålet.

- § 4-4:

Slik kostnadsdekningen fremstår, vil tilskuddsordningen favorisere de store prosjekter som har vært «neglisjert» over flere år. Da har kommunene / fellesrådet

ikke fulgt opp med midler til nødvendig vedlikehold i tide, slik at behovet for tiltak har eskalert. Slik modellen er satt opp oppleves det at dette belønnes. KfiT er kritisk til konsekvensen av dette, og den svært lave tilskuddsandelen som er forslått for de mindre prosjekter. Det er i hovedsak disse som kan forhindre at viktig kulturhistorie forringes med fare for ubotelige skader. Vi ser det mer hensiktsmessig å prioritere istandsettingstiltak i klassen 0-30 mill. Det gir en fordelingsnøkkel for å belønne jevnlige istandsettinger som holder byggene i god stand framfor forfall. Derfor må ordningen innrettes mot disse, slik at de får et bedre økonomisk insitament enn høringsutkastet legger opp til. Da får staten en større måloppnåelse/trefferikkerhet enn det vi opplever at ligger i høringsforslaget.

Vi foreslår derfor følgende fordelingsnøkkel:

80% kostnadsdekning i intervallet 0-30 millioner.

60% kostnadsdekning i intervallet 30-80 millioner.

50% kostnadsdekning i intervallet over 80 millioner.

Vi vurderer dette som mindre detaljert og byråkratisk, og derved enklere å forvalte. Modellen stimulerer til tidlig utbedring, og derigjennom sikring av verdier og kostnadseffektiv gjennomføring av svært mange flere bevaringsverdige kirkebygg enn foreslåtte modell i høringsutkastet.

Det er lite hensiktsmessig å skille på tilskuddene til de 3 bevaringsprogrammene. Middelalderkirkene prioriteres uansett frem til 2030. En redusering av tilskudd til øvrige kirker gir ikke økt bevaring. Har man ikke råd, så har man ikke råd innfor en trang kommuneøkonomi og tilskuddsintervaller og prosentsatser bør være like for bevaringsprogrammene.

- §5-2:  
Det burde holde at man ber om utbetalt tilskudd! Enkel dokumentasjon i etterkant. Det oppleves ikke formålstjenlig å bruke større ressurser på søknad, dokumentasjon og rapportering enn strengt tatt nødvendig.

### **Kommentar til slutt**

Som nevnt innledningsvis ser vi positivt på bevaringsfondet for kulturhistorisk verdifulle kirkebygg. Dette er viktige midler i arbeidet med å ivareta kulturhistorien, og sikre tjenlige og verdifulle bygg. Det er viktig for oss at tilgang til fondsmidler bygger opp under de praksiser for finansiering og godkjenning av byggesaker slik disse er etablert allerede.

Vi er derfor opptatt av at midlene benyttes målrettet og effektivt, og til flest mulig kirkebygg. Unødige byråkratiske bestemmelser bør derfor erstattes med mer produktive og målrettede tiltak. Herunder også endring av modellen for kostnadsdekning slik at dette dekker det reelle behovet bedre.

Likeledes mener vi at allerede igangsatte prosjekter før 2024, altså før dette programmet er iverksatt, allerede er eller burde vært finansiert. Disse bør i utgangspunktet ikke få sine midler fra dette programmet.

Det bør vurderes insitamenter for samarbeid og kompetanseutvikling mellom fellesråd, dette gjelder alle 4 innsatsområder.

Det bør også sikres kapasitet og kompetanse hos kirkerådet og riksantikvaren da det er grunn til å forvente økning i antallet saker de vil måtte behandle.

Programsekretariatet bør ikke dimensjoneres for stort, med fare for byråkratiske bestemmelser. Her bør saksbehandlingen være svært effektiv.

Vi ser fram til de endelige vedtak slik at vår praksis kan utvikles og tilordnes mål om styrket innsats overfor våre kulturhistorisk verdifulle kirkebygg.

Med vennlig hilsen

Odd Anders With  
Leder

Kjell Inge Nordgård  
Kirkeverge

*Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.*

Kopi til:  
Bygg og Eiendom, Arne-Ingolf Norwich

Postboks 2300  
Torgarden

7004 TRONDHEIM